

Бичковська Л. С., старший викладач (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, L.S.bychkovska@nuwm.edu.ua), **Потапчук І. В., доцент** (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, i.v.potapchuk@nuwm.edu.ua)

ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНІ ОБ'ЄКТИ МІСТА РІВНОГО ТА ЙОГО ПРИМІСЬКОЇ ЗОНИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ РІВНЕНСЬКИХ НАУКОВЦІВ

Статтю присвячено висвітленню та аналізу проведених досліджень архітекторки Кузьмич О. І. (докторки архітектури, професорки) стосовно проблеми формування, розвитку та реконструкції озелених територій у містобудівельному проєктуванні на прикладі формування водно-зеленого діаметра міста Рівне та його приміської зони. Розглянуто і проаналізовано проблему заліснення незручних територій області та їх подальше використання. Надано пропозиції зі створення нових елементів озеленення та благоустрою.

Ключові слова: озеленення; система зелених насаджень; зелена зона; водно-зелений діаметр міста; архітектурний ландшафт.

Постановка проблеми. Дослідженням ландшафтно-рекреаційних об'єктів міста Рівне та його приміської зони займалася архітекторка Кузьмич О. І. в 1970–1980-х роках. У своїх працях вона приділяла велику увагу саме проблемі створення комплексних планів розвитку зеленої зони міста та подальшого розвитку його водно-зеленого діаметра. Також Кузьмич О. І. аналізує і визначає, що сучасне місто – складне поєднання житлових, громадських, виробничих будівель і споруд, улаштувань для відпочинку і занять спортом, забезпечення побутових і господарських потреб населення, а також транспортних споруд, інженерного і енергетичного обладнання, елементів благоустрою, монументального живопису, скульптури тощо. Крім того, найважливішою складовою частиною цього комплексу є природа: клімат, рельєф, ґрунт, вода і рослинність. Гармонійне поєднання цих різноманітних компонентів міста складає

його архітектурний ландшафт. Побудова архітектурного ландшафту міста визначається природними і штучними компонентами [1, С. 42].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розвиток системи ландшафтно-рекреаційних територій, зелених зон, парків та скверів у планувальній структурі сучасного міста на сьогодні набуває досить важливого значення [1; 2; 3; 6; 7]. Окремі питання досліджень даної проблематики висвітлені у працях сучасних науковців: Б. Посацького [8], О. Михайлишин [4], І. Потапчук [5], Л. Бичковської [5] та інших дослідників.

Стаття має на меті висвітлити та проаналізувати дослідження ландшафтно-рекреаційних об'єктів міста Рівне та його приміської зони у працях архітекторки Кузьмич О. І.

Виклад основного матеріалу. Для більшості регіонів України, що знаходяться у різних природно-кліматичних зонах, вода – необхідний функціональний елемент, що забезпечує комфортність умов проживання населення. Поруч з тим, такі властивості води як текучість, прозорість, можливість змінювати форму і колір, віддзеркалювати небо, оточуючу рослинність, забудову, а також створювати звуковий ефект – все це ще більше підвищує значення водойм і водних улаштувань, як сильного засобу емоційного впливу на людину. Ділянка з водоймою, в оточенні дерев, і кущів створює особливий мікроклімат та умови для комфортного відпочинку [1, С. 104].

Заходи по зеленому будівництву, які були розроблені на той час і думка про те, щоб створити водно-зелений діаметр міста виходить з того, що сама місцевість хоча й мала водний об'єкт (сприятливий природно-ландшафтний чинник), але була малолісною – природний комплекс міста характеризувався такими несприятливими умовами як низька лісистість, наявність малої кількості зелених насаджень. В досліджуваний період поселення характеризувалося високим ступенем обводнення – на території міста постійно діяла ціла система фонтанів та штучних водойм: як на територіях парків, так і на площах біля громадських будівель. На жаль, сьогодні цей показник значно знизився. У 1963 році «Діпромідом» був розроблений Генеральний план розвитку міста, а в 1974 році за завданням Держбуду УРСР «Діпромідом» був розроблений проєкт розміщення і будівництва 1-ї черги з коригуванням окремих розділів генплану на період розвитку 15–20 років [2, С. 1]. Генеральним планом передбачалося: формування

промислової зони, побудова раціональної мережі вулиць, утворення взаємозв'язку сельбищної території та центру, створення центрального ядра міста та системи житлових районів зі своїми центрами, створення кільцевої об'їзної дороги навколо Рівного. Також поруч з цим головним документом розвитку міста передбачалося здійснення організації зелених насаджень, створення санітарних розривів та обводнення території [2, С. 2].

Отже, місто розвивалося – наряду з адміністративно-діловими та культурно-побутовими і освітніми будівлями з'являлися житлові, формувалися нові мікрорайони, площі, вулиці. Проте зелені насадження все ще залишалися в малій кількості, їх не вистачало на кількість мешканців, яка зростає, а ті, які існували були в занедбаному стані та морально застарілими. Діяльність архітекторів та містобудівельників Рівного того часу була направлена на створення комфортних умов проживання населення, в тому числі і природно-ландшафтних.

Як дізнаємося з досліджень Кузьмич О.І., заплановане озеленення міста Рівне розпочалося ще з 1955 року, коли почала створюватися розвинена зелена зона в комплексі з приміською територією. Перші плани зеленого будівництва були направлені на збільшення площі насаджень, в основному, на території забудови. За період 1945–1963 років площа зелених насаджень загального користування міста була доведена до 46,5 га, що складало 6,4 м кв. на одного жителя [3, С. 15] (для порівняння – зараз загальноєвропейська норма становить 25 м кв. на людину). Територіальне формування зеленої зони міста в основному визначилося в 1957 році з розробкою проєкту, що був виконаний Львівським філіалом «Діпромiсто». Він передбачав створення на міській і приміській територіях сприятливих санітарно-гігієнічних і мікрокліматичних умов, що були необхідні для праці, побуту та відпочинку населення, а також раціональне використання земель, придатних для сільського господарства. В ландшафтному аспекті проєктом планувалося озеленення і благоустрій великих, здебільшого, заболочених територій, що були не придатні для використання в сільському господарстві, а також доведення площі існуючих насаджень від 179 га до 486 га, що складало 36,8% можливої площі озеленення [3, С. 15].

Про важливість факту гострої необхідності розроблення детального та продуманого озеленення говорить той аспект, що

міська архітектурно-планувальна структура системи зелених насаджень здійснювалася за генеральним планом розміщення першої черги будівництва з коригуванням розділу «Зелені насадження» (1974 рік, «Діпромісто»). Даний генплан відіграв велику роль в покращенні цієї структури: за ним планувалось розширення та реконструкція насаджень загального користування, рівномірне розміщення зелених насаджень по всій території міста, подальше озеленення територій міської забудови, збереження та дендрологічне збагачення існуючих зелених масивів і створення нових, захист сельбищної території від шкідливого впливу промислових викидів, використання незручних територій для рекреаційних цілей [2, С. 15]. Збільшити площу зелених насаджень різного призначення планувалося до 17,6 м кв. загального користування на одного жителя в 1980 році [2, С. 2]. Генпланом також намічалось об'єднання існуючих та тих, що мали проєктуватися, зелених масивів в єдину систему. Початком створення в центральній частині міського водно-зеленого діаметра північ-центр-південь, який в майбутньому утворив головну просторово-композиційну вісь міста стало проведення таких заходів, як створення парку Молоді (колишній Комсомольський парк) зі стадіоном Авангард на 25 тис. глядачів; реконструкція зони відпочинку Басів Кут; розширення русла річки Устя [2, С. 3].

Цікавим видається дослідження вже згаданого проєкту 1974 року. Проєктом передбачався розвиток зелених насаджень двох основних видів: міські і заміські насадження загального користування з метою створення найсприятливіших умов для відпочинку мешканців в природному, здоровому оточенні і зелених насаджень спеціального призначення для безпосереднього захисту від небажаних впливів промисловості, водоохоронні, меліоративні насадження та ін. В проєкті також був запланований розвиток мережі зелених насаджень всередині житлових кварталів, в яких було намічено створення нових парків та скверів [3, С. 15]. Про виникнення нових парків дізнаємося з подальшого дослідження проєкту. В цей період було намічено створення парків в районах південно-східному, південному, північно-східному, крупних скверів в районах Дворець (біля сучасного гідропарку), північно-східному і на центральній площі, лісопарків і зон відпочинку в житловому районі Видумка, в районі Тинне та ін. [3, С. 15]. В проєкті дуже ретельно прораховувалися цифри по забезпеченню мешканців зеленими

насадженнями, планувалося їх збільшення з розрахунку на проектний період. Так, втілення задумів за проектом дозволяло довести площу зелених насаджень загального користування до 544,4 га (23,7 м. кв. на одного жителя), а з врахуванням лісопаркових зелених насаджень, що знаходяться в межах міського кордону – 826,4 га (36 м. кв. на одного жителя). Площа насаджень загального користування на першу чергу (до 1980 року), як уже зазначалося вище, складала 458 га або 17,6 м. кв. на людину [3, С. 15].

У Рівному згідно генерального плану 1945 р. передбачалося створення центрального парку зі спортивними спорудами в районі колишнього замку князів Любомирських [4, С. 56] (проект не був втілений). Також планувалося влаштування інших парків та скверів, у тому числі на місці кладовищ, і впорядкування існуючих – наприклад, парку ім. Т.Г. Шевченка (рис. 1). З 1955 р. у Рівному почала створюватися розвинена зелена зона в комплексі з приміською територією. Планувалося збільшення площі зелених насаджень, в основному, на вже забудованій території. Протягом 1945–1963 років площа зелених насаджень загального користування міста була доведена до 46,5 га [3, С. 15].

Рис. 1. Фонтани у парку ім. Т. Шевченка у Рівному
Джерело ілюстрації: листівка 1968 р. Фото І. Кропивницького

Станом на 1979 рік в місті було три парки (загальною площею 46 га), 25 скверів (площа 80,2 га), загальна довжина зелених

насаджень вздовж вулиць, проїздів та набережних складала 595 км. Були проведені значні роботи по озелененню територій промислових підприємств. Проте, асортимент зелених насаджень в місті станом на 1979 рік все ж таки залишався одноманітним, озеленення територій нових житлових, промислових та інших комплексів у певних випадках було проведене на невисокому рівні з незадовільною якістю [3, С. 16]. Планом зеленого будівництва на 1976–1980 роки було намічено побудувати парки: в районі існуючого стадіону площею 10 га, північно-західному (18 га), вздовж продовження проспекту генерала Безручка (колишня вулиця Ворошилова) (14 га), по вулиці Набережній, Млинівській (7 га), південніше вулиці Степана Бандери (12 га) та ін.

Проте, як зазначала Кузьмич О. І., станом на 1979 рік не було здійснене відведення певних територій, що були намічені для створення парків. З цієї причини, а також у зв'язку зі збільшенням чисельності населення міста показник зелених насаджень загального користування на одного жителя зменшився з 18 м кв. у 1975 році до 17,5 м кв. у 1978 році, незважаючи на те що фактично площа насаджень в цілому збільшилася та підвищився процент озеленення території забудови [3, С. 16]. Особливий акцент у планах був зроблений на ліси та сади. Так, було намічено за рахунок рекультивації земель до 1980 року створити 35 га нового лісу, 200 га садів та виноградників приміських господарств. Територія лісопаркового поясу також збільшувалася в основному за рахунок заліснення незручних територій в Клеванському, Александрійському та Решуцькому районах [3, С. 17].

В зв'язку із зниженням основного показника озеленення міста було вирішено збільшити площі насаджень загального користування – парків, садів і скверів, розміщених в центральній частині міста. Територіально-просторове розміщення цих насаджень дозволяло сформувати головний водно-зелений діаметр на площі 546 га, який розвивався з півночі на південь вздовж річки Устя і складався з системи зелених утворень, що активно входили в композицію загальноміського центру. Водночас раціональне розміщення різнофункціональних масивів загального користування в структурі діаметра мало забезпечити рівномірне обслуговування населення та сприяти створенню відповідних санітарно-гігієнічних умов в центральному районі міста. [3, С. 17]. Плановий розвиток водно-

зеленого діаметра дозволяв сформувати просторову ландшафтну композицію, до складу якої входили:

- зона культурно-масового відпочинку, що об'єднувала систему парків, які проектувалися: мікрорайону Північний, по осі вулиці Директорії (колишня Плеханова), вздовж вулиці Набережної;
- зона відпочинку в природному оточенні на базі заново створеного ландшафтного парку Молоді (рис. 2);
- спортивна зона на основі стадіону на 25 тис. глядачів (зараз стадіон Авангард);
- системи гідро- та лугопарків, що проектувалися;
- загальноміська зона відпочинку з пляжами вздовж Басівкутського озера [3, С. 1].

Отже, в процесі реалізації генплану міста та планів комплексного розвитку зеленої зони водно-зелений діаметр отримував подальший розвиток. Початок його створення, як уже зазначалося, був пов'язаний з будівництвом стадіону та парку Молоді. Генпланом міста були передбачені планувальні зв'язки водно-зеленого діаметра за допомогою системи бульварів та озелених пішохідних вулиць з садами житлових районів та мікрорайонів [3, С. 15].

Виконання планів зеленого будівництва дозволило вирішити кількісний аспект озеленення міста. Генеральний план розвитку міста визначив територіально-просторове і функціональне використання озелених територій, об'єднавши їх в систему. Тому станом на 1978 рік на етапі розвитку системи озеленення важливою задачею поряд зі збільшенням кількісних показників зелених насаджень було підвищення їх якості [3, С. 17].

Вирішення поставлених задач велося в декількох напрямках [3, С. 18]:

- ландшафтна реконструкція садів і парків, які існували;
- створення нових садово-паркових комплексів в районах міста, що реконструювалися;
- створення нових садів і парків в районах новобудов з використанням незручних територій;
- створення замських парків та лісопарків.

Так, в 1976–1980-х роках було заплановано реконструювати 55 га існуючих зелених насаджень, в тому числі 28 га насаджень загального користування, 15 га приміських лісів та лісопарків [3, С. 18].

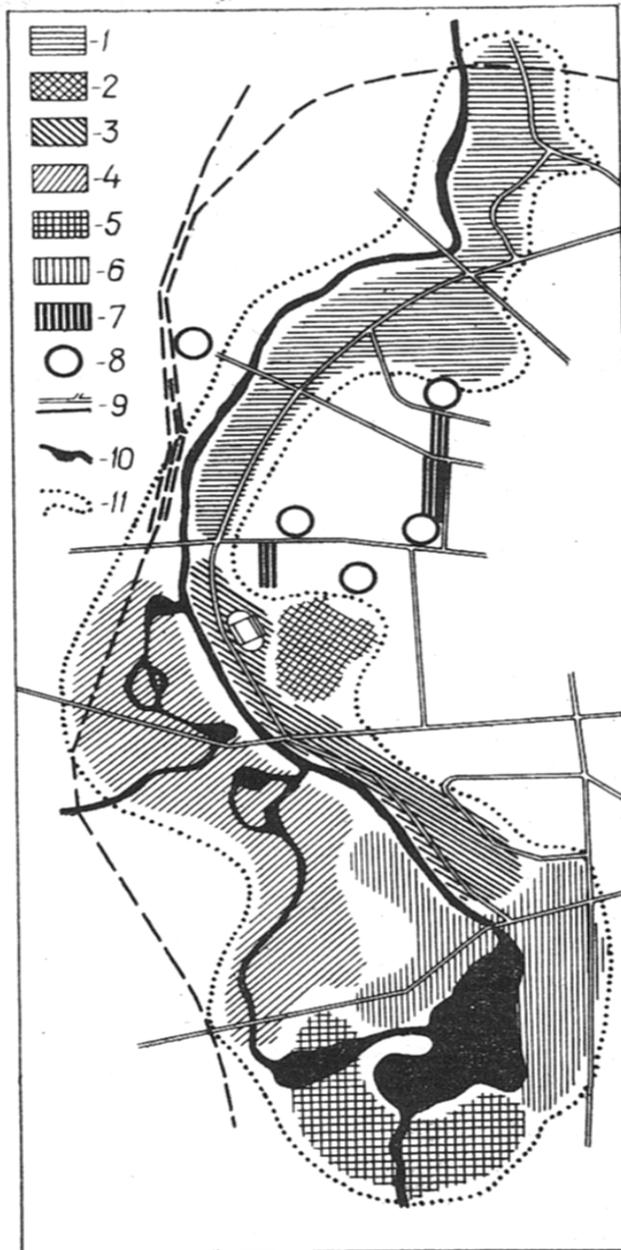

Рис. 2. Схема водно-зеленого діаметра міста, 1974 р (за [3, С. 16])
1 – парки культури та відпочинку; 2 – ландшафтний парк (парк Молоді),
3 – спортивний парк (з міським стадіоном «Авангард» на 25 тис. місць);
4 – гідропарк; 5 – лугопарк; 6 – загальноміська зона відпочинку з пляжами;
7 – бульвари; 8 – площі та майдани; 9 – дороги; 10 – водні поверхні;
11 – межі діаметра

В процесі реконструкції Рівненського парку культури та відпочинку імені Тараса Шевченка були переобладнані входи в парк, виставка квітів, виконаний благоустрій могил братських захоронень, куточок Т.Г. Шевченка, зменшена зона атракціонів, розріджені насадження, видалені малоцінні, старі дерева, створені нові газони, сформовані поляни і просторові ландшафтні композиції. Площу парку передбачалось збільшити з 26 га до 32 га [3, С. 18]. До числа ландшафтних об'єктів, які підлягали реконструкції того часу належить і парк Грабник (колишній Жовтневий), проєкт реконструкції якого був виконаний Рівненським філіалом «Діпромiсто» в 1978 році.

Прикладом створення садово-паркових об'єктів в процесі знесення і реконструкції центрального району є бульвар Незалежності (колишній бульвар Жовтневий), що мав площу 2 га та був сполучною планувальною ланкою між майданом Незалежності (колишня площа) майданом Просвіти (колишня Радянська площа). Проєкт реконструкції був виконаний Рівненським філіалом «Діпромiсто» в 1979 році. Не придатні для забудови території прибережної смуги використовувалися для створення нового парку мікрорайону Північний («Діпромiсто», 1977 рік) [3, С. 18].

В районі згідно з проєктом передбачалося влаштування організованої системи зелених насаджень, планувальну основу якої складав районний парк в заплаві річки Устя, який в перспективі мав стати складовою частиною водно-зеленого діаметра міста [3, С. 3].

Рекреаційне освоєння територій розповсюдилося і за межі міста. Для цієї мети активно використовувалися існуючі природні фактори: ліси, озера, ріки, озеленені території [3, С. 18].

Показовим зразком такого вирішення було створення Решуцької бази відпочинку. Так, на базі Решуцького лісового масиву на відстані 12 км від міста на березі Горині була організована міська зона масового відпочинку, де станом на 1979 рік могло відпочивати щомісячно 780 людей (проєкт детального планування був розроблений в 1978 році КиївНІІПмістобудування) [3, С. 18].

Решуцький комплекс баз відпочинку мав площу 20 га і був багатопрофільним рекреаційним утворенням, для якого характерним було поєднання різних форм і видів відпочинку – довгочасного та короткотривалого, сезонного і цілолітнього [3, С. 19].

Заходи із зеленого будівництва, які були розроблені на той час і поступово втілювалися, безсумнівно позитивно відображалися на

покращенні санітарно-гігієнічного стану міста та організації відпочинку населення. Проте зелене будівництво в функціонально-планувальному та естетичному аспекті вимагало подальшого удосконалення. Для цього необхідно було виконати ландшафтну реконструкцію садово-паркових комплексів, довести рівень їх благоустрою до сучасних вимог; пришвидшити будівництво нових садів, парків, бульварів, що були заплановані проєктом розвитку міста; вирішити проблему подальшого розвитку водно-зеленого діаметра поселення в планувальному відношенні та його зв'язку з заміськими місцями відпочинку – лісопарками, лугопарками, лісами зеленої зони.

Архітектори, дивлячись в майбутнє, ще в 1979 році ставили питання про доцільність розроблення єдиного проєкту зеленої зони Рівного та Здолбунова і вважали за необхідність передивитися функціонально-планувальну організацію структурних елементів водно-зеленого діаметра, з врахуванням природно-кліматичних умов Полісся і Лісостепу та містобудівельних особливостей міста. Здійснення цих та інших заходів мало не лише покращити оточуюче середовище міста в санітарно-гігієнічному відношенні, але і підвищити естетичну якість території, що мало б сприяти в кінцевому результаті створенню найоптимальніших умов праці, побуту та відпочинку населення [3, С. 19].

Підводячи підсумки аналізу досліджень Кузьмич О. І., варто зазначити, що саме протягом досліджуваного періоду місто Рівне збагатилося та розвинулося в ландшафтно-рекреаційному аспекті – була закладена сучасна система зелених насаджень та сформувався, так званий, водно-зелений діаметр, який ми можемо спостерігати на сьогоднішній день. Зараз на території міста Рівне існують такі ландшафтно-антропогенні утворення водно-зеленого діаметра, як парк Молоді, система водойм Гідропарку, парк імені Т.Г. Шевченка, парк Грабник, районний дендрологічний парк Ювілейний, парк в районі Пагорба Слави, Рівненський зоопарк, приміські лісо- та лугопарки, зони баз відпочинку. Проте, не всі згадані об'єкти знаходяться в задовільному стані. Оскільки більшість з них сформувалися або реконструювалися ще в 70–80-х роках ХХ століття, то зараз окремі з них так чи інакше потребують реконструкції. Насамперед під відновлення, як фізичне, так і моральне підпадає парк Грабник.

Наразі актуальним на сьогодні є втілення розробленого проєкту реконструкції парку Грабника. Не будуть зайвими і реконструктивні заходи з «осучаснення» парку імені Т.Г. Шевченка, Гідропарку та Пагорбу Слави. Також постійно ведуться роботи щодо розширення території Рівненського зоопарку, хоча він теж далекий від європейських норм утримання тварин в неволі.

Якщо говорити про систему зелених насаджень, то необхідно зазначити факт зменшення зелених насаджень вздовж магістральних вулиць, які зникли при розширенні їх проїзної частини під час реконструкції; знищення зелених насаджень на площах перед громадськими будівлями (наприклад, на Театральній площі при створенні підземного торговельного комплексу були вирубані ялини).

Окремо потрібно згадати про обводненість Рівного на сучасному етапі його містобудівного розвитку. В досліджуваний період поселення характеризувалося високим ступенем обводнення – на території міста постійно діяла ціла система фонтанів та штучних водойм: як на територіях парків, так і на площах біля громадських будівель. На жаль, сьогодні цей показник значно знизився. Так, зменшилася кількість фонтанів в парку імені Т.Г. Шевченка – окремі з них перетворилися на клумби, інші – в занедбаному стані, не працюють та вимагають реконструкції. Зникли фонтани в центрі міста, на площі біля ТРЦ «Злата Плаза» – під час проведення будівельних робіт ці фонтани, які вже довгий час не працювали були взяті під замощення. Також на вулиці Соборній в центрі міста в районі будівлі головної пошти про наявність колись тут фонтанів засвідчують лише клумби. Уже тривалий час не працює фонтан поблизу Рівненської обласної бібліотеки, хоча в літній період він наповнюється водою і використовується в якості атракціону для дітей. Фонтан, який був встановлений посередині озера в гідропарку теж вже давно не працює. До переліку неактивних фонтанів (але все ще існуючих «фізично» в вигляді об'єкта без води) належить фонтан, що розташований на вулиці Данила Галицького, на зупинці поблизу «Рівнеелектроавтотрансу». На території вже згаданого парку Грабник, теж колись було багато фонтанів та штучних водойм – все це зараз в напівзруйнованому стані. Натомість, в парку Молоді навколо водойми була сформована нова система фонтанів, які працюють нині. Також проведено відновлювальні роботи по обводненню на алеї імені В. Чайки (бульвар Незалежності) за

кінотеатром Україна – в результаті реконструкції старого фонтану тут з'явився «співаючий» фонтан з кольоровим підсвічуванням. На черзі – передбачається реконструкція водно-каскадної системи в парку імені Т.Г. Шевченка.

Висновки. Отже, якщо оцінювати в цілому стан водно-зеленого діаметра міста Рівного в контексті сучасного розвитку міста, то можна визнати той факт, що наразі ми стоїмо перед тією ж проблемою, перед якою були архітектори та містобудівничі повоєнної доби. Навантаження на парки, сквери, бульвари міста значно збільшилося в порівнянні з 1970-ми роками, а «кількість» та «якість» зменшилися. Відповідно містобудівельна ситуація вимагає нагального вирішення проблеми формування, розвитку та реконструкції водно-зеленого діаметра міста Рівного і його приміської зони.

1. Кузьмич О. І. Садово-паркове та ландшафтне будівництво : навч. посіб. Рівне : УДАВГ, 1997. 208 с. 2. Кузьмич О. І. Перспективи розвитку города Ровно. *Строительство и архитектура*. 1978. № 11. С. 1–6. 3. Кузьмич О. І. Ландшафтна організація території города Ровно и его пригородной зоны. *Строительство и архитектура*. 1979. № 7. С. 15–19. 4. Михайлишин О. Л. Архітектурно-просторовий розвиток м. Рівне у 1950–1970-х рр. *Архітектурна спадщина Волині*. Рівне, 2016. Вип. 5. С. 52–66. 5. Потапчук І. В., Бичковська Л. С. Витоки та особливості формування водно-зеленого діаметра міста Рівне і його приміської зони. *Архітектурний вісник КНУБА*. К. : КНУБА, 2018. Вип. 16. С. 270–280. 6. Грицай М. О., Ігнатов О. Н., Ігнаткін І. О., Лебедев Г. О. Нариси історії архітектури Української РСР. Київ : Державне видавництво літератури з будівництва і архітектури УРСР, 1962. 350 с. 7. Шовчко В. Центральний парк ім. Максима Горького в Харькове. URL: <https://zabytki.in.ua/ru/261/tsentralnyi-park-maksima-gorkogo>. (дата звернення: 05.02.2024). 8. Посацький Б. Еволюція архітектурного образу центрів міст Західної України (На тлі культурних тенденцій 1945–1997 років). *Зап. наук. т-ва ім. Т. Шевченка*. Львів, 2001. *Праці Комісії архітектури та містобудування*. Т. 241. С. 154–178.

REFERENCES:

1. Kuzmych O. I. Sadovo-parkove ta landshaftne budivnytstvo : navch. posib. Rivne : UDAVH, 1997. 208 s. 2. Kuzmych O. Y. Perspektyvy razvytyia horoda Rovno. *Stroytelstvo y arkhytektura*. 1978. № 11. S. 1–6. 3. Kuzmych O. Y. Landshaftnaia orhanyzatsyia terrytoryy horoda Rovno y eho pryhorodnoi zony. *Stroytelstvo y arkhytektura*. 1979. № 7. S. 15–19. 4. Mykhailyshyn O. L.

Arkhitekturno-prostorovyi rozvytok m. Rivne u 1950–1970-kh rr. *Arkhitekturna spadshchyna Volyni*. Rivne, 2016. Vyp. 5. S. 52–66. **5.** Potapchuk I. V., Bychkovska L. S. Vytoky ta osoblyvosti formuvannia vodno-zelenoho diametru mista Rivne i yoho prymiskoi zony. *Arkhitekturnyi visnyk KNUBA*. K. : KNUBA, 2018. Vyp. 16. S. 270–280. **6.** Hrytsai M. O., Ihnatov O. N., Ihnatkin I. O., Lebediev H. O. Narysy istorii arkhitektury Ukrainskoi RSR. Kyiv : Derzhavne vydavnytstvo literatury z budivnytstva i arkhitektury URSR, 1962. 350 s. **7.** Shovchko V. Тsentralnyi park ym. Maksyma Horkoho v Kharkove. URL: <https://zabytki.in.ua/ru/261/tsentralnyi-park-maksima-gorkogo>. (data zvernennia: 05.02.2024). **8.** Posatskyi B. Evoliutsiia arkhitekturnoho obrazu tsentriv mist Zakhidnoi Ukrainy (Na tli kulturnykh tendentsii 1945–1997 rokiv). *Zap. nauk. t-va im. T. Shevchenka*. Lviv, 2001. *Pratsi Komisii arkhitektury ta mistobuduvannia*. T. 241. S. 154–178.

Bychkovska L. S., Senior Lecturer, Potapchuk I. V., Associate Professor (National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)

LANDSCAPE AND RECREATIONAL OBJECTS OF THE CITY OF RIVNE AND ITS SUBURBAN ZONE IN THE STUDIES OF RIVNE SCIENTISTS

The article is dedicated to the exploration and analysis of research conducted by architect O. Kuzmych (Doctor of Architecture, Professor) regarding the issues of formation, development, and reconstruction of green areas in urban planning, using the example of the formation of the water-green axis of Rivne city and its suburbs. The problem of afforestation of inconvenient territories in the region and their further utilization is considered and analyzed. Suggestions are made for creating new elements of landscaping and improvement.

Keywords: landscaping; green planting system; green area; water-green axis of the city; architectural landscape.